

Undersökning “Skolan förebygger 2024”

Totalt antal respondenter: n=1 000

Undersökningen "Skolan förebygger 2024" som ligger till grund för den bifogade debattartikeln genomfördes av Elevhälsan.se i samarbete med skolsatsningen Prata om Alkohol i oktober 2024. Syftet med studien var att kartlägga hur olika personalgrupper inom skolan uppfattar det förebyggande och hälsofrämjande arbetet.

Målgrupper som ingick i studien: Skolpersonal (Alla), Lärare, Skolledare, Elevhälsan (inklusive Skolsköterskor, Kuratorer, Skolpsykologer, Specialpedagoger och Speciallärare) samt Studie- och yrkesvägledare (SYV).

I sammanställningen har vi valt att lyfta resultat för hela populationen “Alla”, Lärare, Elevhälsan som helhet samt specifikt Skolsköterskor. Skolsköterskor är en betydande grupp inom elevhälsan och har en framträdande roll i skolans hälsofrämjande arbete.

Nyckelinsikter från studien

Resultaten från undersökningen som vi anser mest relevanta för pressmeddelandet och debattartikeln från Prata om Alkohol är följande:

- **Brister i det förebyggande och hälsofrämjande arbetet:** En övergripande brist på hälsofrämjande insatser i skolan drabbar särskilt den lagstadgade undervisningen om alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel (ANDTS).
 - 87 % av lärarna uppger att elevhälsan "aldrig, väldigt sällan eller endast ibland när tid finns över" deltar under elevernas schemalagda tid för att genomföra förebyggande och hälsofrämjande insatser.
- **Otillräckligt fokus på ANDTS-området:** De frågor där samarbete mellan pedagoger och elevhälsan är som minst förekommande gäller just undervisning och arbete inom ANDTS-området, trots dess betydelse för elevernas hälsa och välmående.
- **På fråga: “Har någon kartläggning gjorts för att ta reda på vad eleverna behöver/vill diskutera?”** visar undersökningen på relativ samsyn kring frågan över respondentgrupperna. Dock oroväckande att bara genomsnittligt 22 % säger att de har gjort denna typ av genomlysning bland eleverna.

Slutsats:

 - Lyssna mer på eleverna och ge dem elevinflytande.
 - Kartlägg elevernas behov i mycket större utsträckning för att möta elevernas behov.
- **Negativ påverkan på skolans uppdrag:** Bristen på samordnade insatser riskerar att försämra skolans möjlighet att uppfylla sitt uppdrag, vilket i sin tur kan leda till ökad risk för tidig utslagning bland elever i riskgrupper

Resultat och analys utvalda delar av undersökningen

Fråga

I vilken utsträckning har elevhälsan en avsatt tid på elevernas schema för att jobba förebyggande och hälsofrämjande på din skola?

Analys: Alldeles för sällan har elevhälsans personal avsatt tid under schemalagd tid för att stödja skolans arbete med förebyggande och hälsofrämjande insatser. Det råder en viss skillnad mellan hur de olika målgrupperna i studien ser på frågan.

- 87 % (9 av 10) av lärarna svarar att elevhälsan "aldrig, väldigt sällan eller då och då när tid finns över" har avsatt tid under elevernas schemalagda tid hjälper med förebyggande och hälsofrämjande insatser.
- 77 % (8 av 10) av skolsköterskorna svarar att elevhälsan "aldrig, väldigt sällan eller då och då när tid finns över" har avsatt tid under elevernas schemalagda tid hjälper med förebyggande och hälsofrämjande insatser.
- Tittar på hela gruppen "elevhälsa" blir resultatet för samma sammanslagning 72 %.
- Jämfört med totala populationens svar som resulterar i 78 % "aldrig, väldigt sällan eller då och då när tid finns över".

Resultat:

	Aldrig	Väldigt sällan	Då och då när tid finns över	Vi får den tid vi behöver
Alla	19	35	24	23
Lärare	29	35	23	13
Skolsköterska	8	46	23	23
Elevhälsa	13	35	24	28

Fråga

Vilka av följande frågor tar elevhälsan upp med eleverna på din skola?

Analys och rekommendationer: Stor skillnad i hur lärare och elevhälsopersonal ser på vad elevhälsan jobbar förebyggande och hälsofrämjande med tillsammans med eleverna.

- Den fråga som lärare och elevhälsan själva upplever att elevhälsan hjälper till minst med är ANDTS.
- Det ingår tre obligatoriska hälsobesök under grundskolan med skolsköterska. Inför hälsobesöket fyller eleven i ett frågeformulär. Där finns bland annat frågor som sömn, ANDTS, fysisk aktivitet, etc. Har eleven fyllt i något som känns oroväckande så

kommer skolsköterskan att ta upp det under hälsobesöket. Detta får lärarna sällan någon information om och därför kan vi se den stora skillnaden mellan framför allt skolsköterska och lärare uppfattning om vad elevhälsan gör för förebyggande och hälsofrämjande insatser. Detta kan även förklaras genom den sekretess som elevhälsan lyder under.

- Vad kan vi göra för att minska klyftan i hur man ser på frågan? Det handlar om vilken information som elevhälsan kan dela med lärare. Ett sätt är att dela information på gruppnivå, exempelvis kan elevhälsan informera om att en viss grupp/klass behöver mer insatser inom ANDTS pga av resultatet från hälsoenkäten.

Resultat:

Frågor	Elevhälsan	Skolsköterska	Lärare	Alla
Sömn	78	86	52	66
Skärmsar/SoMe	70	81	43	59
ANDTS	47	58	17	35
Sexualitet, samtycke...	74	81	46	61
HBTQI	50	49	27	40
Psykisk hälsa	80	78	56	70
Motivation/själv känsla	71	76	48	62
Våldsbejakande extremism (nytt område, vilket gör det svårt att veta om resultatet är relevant redan)	12	9	9	11

Fråga

Vilka av följande frågor tar pedagogerna upp med eleverna på din skola?

Analys:

- Det frågor som pedagogerna (enligt både elevhälsan och pedagogerna) arbetar minst tillsammans med eleverna är "ANDTS"-området.
- Det område som elevhälsan och lärare arbetar mest tillsammans inom är "Psykisk hälsa"
- Det område som lärarna arbetar mest själv tillsammans med elever kring är "Skärmar/SoMe"

Resultat:

	Ja, pedagogerna gör det på egen hand (Alla/Elevhälsa/Sköterska/Lärare)	Ja, pedagogerna gör det tillsammans med elevhälsan (Alla/Elevhälsa/Sköterska/Lärare)	Nej inte alls (Alla/Elevhälsa/Sköterska/Lärare)
Sömn	44/34/39/61	43/50/39/31	13/16/21/8
Skärmar/SoMe	54/46/47/66	37/44/39/28	9/10/11/6
ANDTS	34/31/37/42	34/39/34/23	32/30/29/36
Sexualitet	42/39/41/49	48/52/48/41	10/9/11/10
HBTQI	41/33/41/53	41/47/36/32	18/20/23/15
Psykisk hälsa	25/16/20/38	60/66/59/52	15/18/21/10
Motivation/självkänsla	46/40/47/60	43/46/32/36	10/14/20/5
Anti-mobbning	47/43/49/42	47/51/43/40	6/6/8/4
Våldsbejakande extremism	32/26/27/42	19/17/11/40	49/57/61/41

Fråga

I vilken utsträckning arbetar elevhälsan med att stötta pedagogerna i deras arbete för att hjälpa eleverna att nå målen?

Analys och rekommendationer: Stor skillnad kring hur man ser på denna fråga sett ur lärares och elevhälsans perspektiv. Lärare anser att de får sämre stöd från elevhälsan att hjälpa eleverna att nå målen. Och elevhälsan tycker att de hjälper till mer än vad lärarna tycker. Dock ser vi att det är ett relativt lågt resultat vad gäller "Ofta och strukturerat", där fallerar skolan att leverera, i synnerhet sett från lärarnas perspektiv.

- Vi behöver tillgängliggöra elevhälsans kompetens för eleverna för att de ska bli en del i skolans vardag.

Resultat:

	Elevhälsan	Skolsköterska	Lärare	Alla
Aldrig	2	0	6	3
Sällan	10	7	33	19
Ofta, men inte strukturerat	43	54	32	39
Ofta och	45	42	27	38

strukturerat				
--------------	--	--	--	--

Fråga

Får eleverna på er skola chans att diskutera viktiga frågor som rör ungas liv och livsstil på något sätt?

Analys: Större samsyn kring denna fråga mellan de tre respondentgrupperna. Ganska positivt resultat, där över 70 % av dessa tre grupper anser att eleverna erbjuds möjlighet att diskutera livsstilsfrågor.

Resultat:

	Elevhälsan	Skolsköterska	Lärare	Alla
Aldrig	2	0	3	2
Sällan	15	15	23	20
Ja, men inte strukturerat och schemalagt	54	58	51	51
Ja, strukturerat och schemalagt	28	26	23	26

Fråga

Har någon kartläggning gjorts för att ta reda på vad eleverna behöver/vill diskutera?

Analys och rekommendationer: Relativ samsyn kring frågan över respondentgrupperna. Dock oroväckande att bara genomsnittligt 22 % säger att de har gjort denna typ av genomlysning bland eleverna.

- Lyssna mer på eleverna och ge dem elevinflytande.
- Kartlägg elevernas behov i mycket större utsträckning för att möta elevernas behov.

	Elevhälsan	Skolsköterska	Lärare	Alla
Ja	25	29	20	22
Nej	41	34	40	40

Vet ej	34	37	40	38
---------------	----	----	----	----